

Sinteza concluziilor și recomandărilor Policy Memo – ului CRPE.

Piața unică de energie: Europa face al treilea pas înainte, noi încă unul înapoi

România nu doar că nu se aliniază cerințelor europene privind liberalizarea piețelor de energie electrică și de gaz, ci merge chiar înapoi. Deși regulile europene devin mai stricte odată cu directivele din cel de-al treilea pachet energetic (care ar fi trebuit transpuse până pe 3 martie 2011), noi nu am respectat nici principiile din directivele anterioare din 2003. Problemele principale în legislația pe care România o propune în ultimul ceas sunt legate de:

- **independența și responsabilitatea reglementatorului ANRE, care trebuie să asigure concurența efectivă în piață.** ANRE ar trebui să fie mult mai activă în monitorizarea și sancționarea contractelor “cu băieții deștepți”, în avertizarea MEC că înființarea companiilor integrate elimină definitiv concurența din piața de energie electrică, sau că legile speciale de furnizare de “gaz ieftin” către anumite ramuri au efecte anticoncurențiale. ANRE ar trebui de asemenea să nu țină prețurile artificial jos pentru energia electrică și gaz, pentru consumatorii industriali și casnici care nu sunt săraci, mai ales în perioadele electorale. Însă ca ANRE să poată face aceste lucruri, ea trebuie să fie independentă de politic, responsabilă pentru activitatea sa în fața Parlamentului, în fața publicului, consumatorilor și industriei reglementate. Acest lucru nu se întâmplă deoarece ANRE rămâne politizată, subordonată premierului, cu o conducere în care rolul consultativ al stakeholderilor dispare cu desăvârșire, și nu va răspunde pentru banii folosiți și pentru calitatea reglementărilor sale în fața celor care sunt afectați de ea.
- **Nu se face o separare clară a intereselor producătorilor de stat de operatorii de transport, tot de stat;** acest lucru va deveni cu atât mai important cu cât din 2011 apar și producători privați de energie electrică (Petrom – Brazi). La fel, nu se separă operatorul de înmagazinare

de producătorul de gaz de stat Romgaz, lucru necesar pentru a limita poziția dominantă a acestei companii în partea de înmagazinare. În alte cuvinte, câtă vreme nu există separarea intereselor producătorilor de stat de rețele apare riscul ca producătorii privați să fie dezavantajați pe piață. În plus, dacă operatorii de transport vor fi politizați în loc să acționeze transparent și monitorizați atent de ANRE, există riscul ca unii producători privați să fie dimpotrivă avantajați la conectare în detrimentul concurenților lor, apărând o nouă formă de căpușare.

- **Se continuă reglementarea prețurilor, la nivel scăzut și fără bază economică**, pentru energia electrică dar mai ales gaz. Deși acest lucru pare să fie în beneficiul consumatorului și un efort pentru sprijinirea consumatorilor casnici, în realitate principalii beneficiari sunt firmele cu relații speciale cu statul, producători ineficienți din industria chimică, metalurgie, siderurgie și anumiți intermediari. Prețurile mici și nejustificate economic duc însă pe termen lung la riscuri mari de securitate energetică, deoarece investitorii în sectorul producției de energie electrică și gaz nu sunt interesați să investească în România cu riscul de a nu-și recupera banii. În același timp, companiile, mai ales cele de stat, pierd enorm din prețurile scăzute. De exemplu, în piața gazului se pierde aproape 1.7 miliarde USD prin vânzarea gazului la cca. 40% din prețul de import; iar Hidroelectrică a pierdut 220 milioane EUR în 2009 din contractele cu băieții deștepți.

În loc să meargă înainte cu aceste practici păguboase pentru sectorul energetic, România ar trebui în primul rând să asigure independența, depolitizarea și responsabilizarea reglementatorului, în așa fel încât acesta să aibă o capacitate reală de a sancționa inclusiv statul pentru practicile sale anticompetitive. Companiile de stat din sectorul producției trebuie trecute la Ministerul Finanțelor pentru a crește profitabilitatea acestora și implicit dividendele încasate la bugetul de stat. Toate măsurile din sectorul energetic și legislația de transpunere a directivelor trebuie să se facă printr-o dezbatere reală cu toți factorii afectați, consumatori, investitori, public, experți, în loc să fie aprobate ad-hoc diferite măsuri ce favorizează status quo-ul și interesele actuale nelegitime din sector.